

Asia: VN/29848/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (nikotiinipussit)

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne sallittuja makuja koskevaan sääntelyyn

Lakiehdotuksen mukaan kuluttajalle ei saisi myydä tai muutoin luovuttaa savutonta nikotiinituotetta, jossa on tunnusomainen tuoksu tai maku. Tietyt lisäaineet, jotka on kielletty tupakkatuotteista, kiellettäisiin siis myös savuttomista nikotiinituotteista. Lisäksi kuitenkin säädettäisiin, että savuton nikotiinituote saisi maistua mentolilta ja mintulta. Tämä merkitsisi poikkeusta tunnusomaisten tuoksujen tai makujen kiellosta.

Mentoli ja minttu ovat keskeisimpiä makuja nikotiinipusseissa, ja ne sallittaisiin jatkossakin.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan savuttomien nikotiinituotteiden tunnusomaisten makujen ja tuoksujen kiellon tulisi olla yhtenevä muun tupakkalain sääntelyn kanssa. Lähtökohtana siis olisi, että savuton nikotiinituote saisi maistua vain maustamattomalta tupakkatuotteelta, esimerkiksi tavanomaiselta nuuskalta. Samansisältöinen sääntely yhdenmukaistaisi ja helpottaisi kunnan viranomaisen valvontatyötä ja tukisi lisäksi tupakkalain tavoitteita (tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen Suomessa).

Muut mahdolliset kommenttinne hallituksen esityksen luonnoksesta

Yleistä lakiehdotuksesta

Kuntaliiton näkemyksen mukaan hallituksen esitys on ristiriidassa tupakkalain 1 § tavoitteiden kanssa (tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen Suomessa). Esitetyn tupakkalain muutoksen seurauksena nikotiinipussien asema vakiintuisi Suomen markkinoilla. Nikotiini on samalla tavalla haitallista ja riippuvuutta aiheuttavaa, riippumatta siitä, onko se peräisin esimerkiksi savukkeesta, sähkösavukkeesta vai nikotiinipussista. Lakimuutoksen myötä nikotiinipusseista muodostunee lapsille ja nuorille uusi väylä nikotiiniriippuvuuteen.

Nikotiinipitoisuus

Lakiehdotuksen mukainen suurin sallittu nikotiinipitoisuus (16,6 mg/g) on verrattain korkea. Nikotiinipitoisuutta rajoitetaan etenkin lasten ja nuorten suojelemiseksi, mutta tähän tarkoitukseen ehdotettu pitoisuus on liian korkea. Muissa EU-maissa, kuten esimerkiksi Latviassa ja Liettuassa on säädetty 4 mg/g nikotiinipitoisuuksista. Mikäli Suomessa päädytään sallimaan savuttomat nikotiinituotteet (ns. nikotiinipussit), tulisi tuotteiden enimmäisnikotiinipitoisuus olla samalla tasolla kuin esim. Latviassa ja Liettuassa.

Tupakkalain valvontamaksut 91 §

Ehdotuksen mukaan toiminnanharjoittajan maksamaan vuosittaiseen valvontamaksuun ei tulisi muutoksia uuden tuoteryhmän (nikotiinipussit) myyntiin ottamisesta, mikäli toiminnanharjoittajalla on jo myynnissä sekä tupakkatuotteita että nikotiininesteitä. Mikäli toiminnanharjoittajalla on jo ennestään nikotiininesteitä myynnissä, ei uusien tuotteiden myyntiinottamisella olisi tässäkään tapauksessa vaikutusta valvontamaksuun. Mikäli toiminnanharjoittajalla on myynnissä tupakkatuotteita (mutta ei nikotiininesteitä) nousisi vuosittainen valvontamaksu enintään 500 € myyntipistettä kohden.

Kuntaliitto esittää, että uusien tuotteiden (nikotiinipussit) myyntiin ottaminen nostaisi vuosittaista valvontamaksua, riippumatta siitä, mitä tupakkalain mukaisia tuotteita toiminnanharjoittajalla on jo ennestään myynnissä.

Maksujen määräytyminen lakiehdotuksen mukaisesti kohtelisi toiminnanharjoittajia epätasa-arvoisesti ja olisi lisäksi hallinnollisesti varsin monimutkaista. Ehdotus ei huomioi riittävästi uuden nikotiinituotteen valvonnasta kunnan viranomaisille aiheutuvaa lisätyötä ja kustannuksia.

Valvontamaksun määräytymisessä tulee ottaa huomioon, että valvonnan piiriin tulisi kokonaan uusi nikotiinia sisältävä tuoteryhmä, jota koskisivat esim. vähittäismyyntipakkauksia ja niiden merkintöjä koskevat vaatimukset kuten varoitusmerkinnät, pakkausten yhdenmukaisuus sekä kieltö myydä tai luovuttaa tuotetta alaikäiselle sekä mm. kiellettyjen lisäaineiden ja makujen valvonta. Uuden tuoteryhmän myynnin valvonta tuo joka tapauksessa runsaasti lisätyötä kunnan viranomaiselle, eikä siksi ole hyväksyttävää, ettei uuden tuotteen (nikotiinipussit) myyntiinottaminen nostaisi vuosittaista valvontamaksua.

Nikotiinipussit ja roskaantuminen

Nikotiinipussien ympäristövaikutukset ovat yhtä merkittäviä kuin tupakantumppien. Euroopan unionin ns. kertakäyttömuovidirektiivin (Single Plastic Use Directive) mukaisesti muovია sisältävät suodattimelliset tupakkatuotteet ja tupakansuodattimet on sisällytetty laajennetun tuottajavastuun piiriin. Suomessa direktiivi on toimeenpantu osana jätelakia. Tuottajavastuu velvoittaa valmistajia kattamaan ko. tuotteiden roskaamisesta kunnille aiheutuvat jätteiden keräys-

ja siivouskulut sekä erillisten tupakkaroska-astioiden hankintakustannukset ja ko. tuotteista aiheutuvien roskaamisen ehkäisemisen neuvonnan kulut.

Nykyiset säännökset eivät kuitenkaan ulotu nikotiinipusseihin, vaikka niiden materiaali saattaa sisältää mikromuovia. Nikotiinipussit aiheuttavat sekä ympäristö- että terveysriskin, mikäli käytettyjä pusseja päätyy luontoon tai ne päätyvät esim. pikkulasten käsiin leikkikentillä tai päiväkotien piha-alueilla. Merkillepantavaa on se, että tupakkaperäiset roskat ovat pienen kokonsa puolesta erittäin hankalasti siivottavia ja valtaosa niistä jää normaaleista siivoustoimista huolimatta edelleen maahan. Nikotiinipussit tulisivat ottaa osaksi jätelain laajennettua tuottajavastuuta, jolloin valmistajat olisivat velvollisia korvaamaan jätehuollon kustannuksia yhtä lailla kuin muidenkin tupakkatuotteiden osalta.

Mäntynen Kaisa
Suomen Kuntaliitto ry